НІВА

V ГОД ВЫДАННЯ № 4 (204)

24 СТУДЗЕНЬ 1960 г.

БЕЛАСТОК

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Цана 60 гр. Сепа 60 gr.

АНТОН ЧЭХАЎ

(ДА 100-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ)

Антон Чэхаў нарадзіўся 17(29 студзеня) 1860 г. у Таганрогу. Ён дарагі і блізкі для ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва як выдатны мастак-гуманіст. Амаль чвэрць веку працягвалася літаратурная дзейнасць Чэхава. Пачалася яна ў змрочныя 80-ыя гады, гады паліцэйскага тэрору ўсялякай свабодалюбівай думкі, і закончылася напярэдадні першай рускай рэвалюцыі.

Чэхаў намаляваў надзвычайныя па сваёй праўдзівасці і мастацкай сіле карціны жыцця розных слаёў рускага грамадства, стварыў яркія, незабыўныя вобразы. У крытыцы перажыткаў прыгонніцтва, у палымянай абароне асветы і свабоды і адстойванні народных інтарэсаў Чэхаў выступіў як прадаўжальнік дэмакратычных традыцый рускай літаратуры. Ён давёў да дасканаласці мастацтва невялікага апавядання.

Чэхаў з'явіўся стваральнікам п'ес, якія адчынілі новую старонку ў гісторыі рускай і сусветнай драматургіі і тэатра. Дзесяткі год з велізарным поспехам яны ідуць на сцэнах савецкіх і зарубежных тэатраў, выклікаючы захапленне мільёнаў гледачоў.

Нараджэнне Маскоўскага мастацкага тэатра (1898) звязана з пастаноўкай п'есы Чэхава «Чайка», меўшай незвычайны поспех. Вобраз лятучай чайкі стаў эмблемай гэтага тэатру.

Апошняе апавяданне Чэхава «Нявеста» поўнае прадчування рэвалюцыйнай буры, якая надвігаецца: «Усё пойдзе ўверх дном, усё зменіцца, як па чараўніцтву. І будуць тады велізарныя раскошныя будынкі, цудоўныя сады, фантаны, незвычайныя, выдатныя людзі...»

У 1900 годзе Чэхаў выбіраецца ў ганаровыя акадэмікі Расійскай Акадэміі навук па класу прыгожага пісьменніцтва. Разам з В. Г. Караленка, ён адрокся ад гэтага звання ў 1902 годзе ў знак пратэсту супраць адмены Нікалаем II выбрання М. Горкага ганаровым акадэмікам.

Першы свой вялікі твор «Фама Гардзееў» Горкі прысвяціў Чэхаву.

На 1 кастрычніка 1959 года ў СССР выдана 1189 кніг А. П. Чэхава тыражом у 54 мільёны 368 тысяч экземпляраў на 74 мовах народаў СССР і іншых народаў.

Шматлікія апавяданні і п'есы А. П. Чэхава экранізаваны. Створан таксама дакументальны кінафільм «Запісныя кніжкі — Чэхава».

Мемарыяльныя музеі А. П. Чэхава знаходзяцца ў Таганрогу, у Ялце, Маскве, Меліхаве (Маскоўская вобласць).

. . . . . .

ПЕРАДЗ'ЕЗДАЎСКАЯ ДЫСКУСІЯ

ЗА СВЕЦКАЕ ВЫХАВАННЕ МАЛАДОГА ПАКАЛЕННЯ

ВІКТАР ШВЕД

Сакратар Галоўнага Праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства, член Ваяводскага праўлення Таварыства свецкай школы.

Беларускае грамадска - культурнае таварыства набліжаецца да свайго чарговага III З'езду, які займецца падсумаваннем дагэтуляшняй дзейнасці, зверне ўвагу на недахопы і вызначыць напрамкі далейшай працы БГКТ. Чатыры гады таму назад, пасля свайго арганізацыйнага З'езду Таварыства знаходзілася на вузенькай дарожцы, на якой ставіла першыя крокі і таму змест і формы яго працы былі надта бедныя мала разнастайныя. Беларускае таварыства ў галіне культурнай працы абмяжоўвалася пераважна да стварэння і развіцця самадзейных мастацкіх калектываў.

Бурлівае жыццё і хуткі марш наперад нашай краіны ставілі перад Таварыствам, як і перад усімі таго роду арганізацыямі, усё новыя вымогі. З'яўляючыся памочнікам партыі, трымаючы гэтай сваёй дзейнасці як найшырэйшае ўключэнне беларускага насельніцтва, пражываючага ў Польшчы, у палітычнае, эканамічнае і культурнае жыццё нашай краіны. выхоўванне гэтага насельніцтва ў напрамку як найлепшага сужыцця з польскім насельніцтвам, Таварыства вымушана было выпрацоўваць усё больш разнастайныя формы і багацейшы змест вашай працы. Інакш яно не датрымала б кроку жыццю, не магло б адыграць той ролі, для якой было створана. Гэтыя новыя формы і ўсё больш разнастайны змест нарадзіліся ў штодзённай працы таварыства.

«Галоўныя праўленні Таварыст-

(Працяг на стар. 2)

СУПОЛЬНА ЎСЁ Ж ЛЕПШ

Іх нямнога. Усяго 18 чалавек, якія падпісалі статут. Гаспадараць на 72-х гектарах зямельных угоддзяў. Зямля слабая — клас 4б, 5 і 6. У 1955 годзе ўпершыню дзялілі супольна выпрацаваны даход. Вынікі супольнага гаспадаравання былі проста нечаканыя, улічыўшы мясцовыя ўмовы.

На сталах спулдзельцаў з'явіўся белы пшанічны хлеб, не толькі па святах. Усе перасталі баяцца праднжніўнага перыяда, калі не хапала хлеба. Успамінаю размовы з сялянамі, якія працавалі на аднаасобніцкіх гаспадарках. Гаварылі тады:

— Сапраўды, могуць цяпер есць булачкі і пернікі, бо атрымалі добра загаспадараваную зямлю. Пачакай некалькі гадоў, тады пабачым.

АПТЫМІСТЫЧНЫ ЮБІЛЕЙ

Прайшлі гэтыя некалькі год. Менавіта, у гэтым годзе 13 студзеня спулдзельцы ўрачыста правялі падлік за мінулы год працы. Ужо пяты раз.

— Можна сказаць, малы юбілей. Першая пяцігодка за вамі. Можна павіншаваць, — звяртаюся да старшыні грам. Максіма Рудчыка.

— А можна. Спулдзельня безу-

(Працяг на стар. 4)

ЗА СВЕЦКАЕ ВЫХАВАННЕ МАЛАДОГА ПАКАЛЕННЯ

(Працяг са стар. 1)

ваў, — сцвярджае Аляксандр Слаў, сакратар Нацыянальнай камісіі пры ЦК ПАРП у сваім надта цікавым і змястоўным артыкуле, змешчаным у 51 і 52 нумарах «Нівы» з мінулага года, пад загалоўкам «За багаты змест і разнастайныя формы культурнай працы», — не задавальняюцца, аднак ужо сёння падсумоўваннем колькі маюць школ, бібліятэк, кніжак, мастацкіх калектываў і г. д. Таварыствы робяць ацэнкі, ці усё гэта можа яшчэ лепш, як дагэтуль, дапамагчы ў выконванні пастаноў партыі, у барацьбе з буржуазнай ідэалогіяй, у перамозе інтэрнацыянальных ідэй па нацыянальнаму пытанню, у супрацьдзеянні пранікненню клерыкалізма ў розныя галіны жыцця, унушэнні рацыяналізма — пачуццяў выключнасці гэтага міру, у распаўсюджванні навуковых зацікаўленняў, прапагаванні прыродазнаўчых ведаў».

Беларускае таварыства стараецца з гонарам выконваць прынятыя на сябе абавязкі. кладзе ўсе намаганні на тое, каб апраўдаць давер, якім дарыць яго партыя, уключаецца ва ўсе пачынанні партыі, накіраваныя ў напрамку сацыялістычных пераўтварэнняў ў нашай краіне.

Польская Аб'яднаная Рабочая Партыя галоўнай мэтай сваёй дзейнасці лічыць пабудову сацыялістычнага грамадства, вольнага ад забабонаў і забабонаў, якое кіруецца рацыянальным разумаваннем і гарачай любоў'ю да прагрэсу і грамадскай справядлівасці. Дасягнуць гэта можна толькі ў выніку разбудовы нашай сацыялістычнай эканомікі, а таксама ў выніку сацыялістычнага выхавання грамадства. Гэтыя дзве справы з'яўляюцца неразрыўнымі.

Вялікай працы партыі і працоўных мас у галіне паляпшэння эканамічнага і палітычнага становішча нашай краіны перашкаджаюць адмоўныя з'явы, да якіх таксама належыць рэлігійная нецярпімасць. Варожыя сілы, намагаючыся затармазіць хуткі марш наперад нашай краіны ў напрамку сацыялістычных пераўтварэнняў, робяць спробы разбіць грамадства на веруючых і няверуючых, падважаючы такім чынам яго адзінства, разбіваючы яго сілы і энергію, так патрэбную ў мірным развіцці нашай краіны. Гэтыя спробы атрымоўваюць адпор з боку ўсіх чэсных грамадзян, незалежна ад іх адносін да рэлігіі, якія не хочуць дапусціць да разбіцця народу на веруючых і няверуючых, не хочуць, каб разгаралася варожасць, і выказваюцца за сужыццё людзей, незалежна ад іх веравызнання, ў супольнай працы для нашай краіны.

Ад першых дзён утварэння Народнай Польшчы жыццё штораз лепш развязвае праблемы супрацоўніцтва людзей розных нацыянальнасцей, веравызнання і светапогляду ў сацыялістычным будаўніцтве, якім кіруюць камуністы. Ідэалы справядлівасці і гуманізма з'яўляюцца аднолькава дарагімі людзям веруючым і няверуючым.

Рэакцыйныя сілы намагаюцца адбудаваць свае ўтрачаныя пазіцыі спосабам апанавання розных галін грамадска-культурнага жыцця, а асабліва праз падпарадкаванне сабе школы, каб у сэрцах маладога пакалення зашчапіць варожасць да ўсяго прагрэсіўнага, пасеяць няверу ў сацыялістычнае будаўніцтва, разбіць маладое пакаленне на веруючых і няверуючых.

Калі, напрыклад, у школах да ўвядзення навучання рэлігіі польская і беларуская моладзь надта добра з сабой супрацоўнічала, увядзенне рэлігіі падзяліла дзяцей на варожыя групы: католікаў і праваслаўных, на верных і бязбожнікаў. Пачаліся дыскусіі на тэму, чыя вера лепшая. Увядзенне рэлігіі да школ прынесла многа путаніцы ў навучанні дзяцей. Калі, напрыклад, на адным уроку настаўнік навучае, што нашая і іншыя планеты фармаваліся на працягу многіх мільёнаў год, на лекцыі рэлігіі духоўны сцвярджае, што ўвесь свет створан на працягу сямі дзён і г. д.

Такім чынам, дзеці, сустракаючыся з двума супрацьлеглымі поглядамі, зусім губляюцца і самі не ведаюць, хто гаворыць праўду.

Беларускае Таварыства поўнасцю стаіць за свецкасці навучання ў школах. БГКТ, гуртуючы ў сваіх радах людзей з рознымі светапоглядамі, веруючых і няверуючых, вялікае значэнне прывязвае да выпірання з нашага жыцця ўсіх адмоўных з'яў, усіх астанкаў абскурантызма, адсталасці, якія тармозяць развіццё сацыялістычных адносін паміж людзьмі.

Беларускае Таварыства падтрымлівае ідэю поўнай свецкасці школы, каб выхаваць маладое пакаленне будаўнікоў сацыялізма на аснове свецкай рацыяналістычнай маралі, згоднай з асновамі сацыялістычнага гуманізма. Паглыбляючы метады сваёй працы, ахопліваючы сваім уплывам штораз шырэйшыя кругі грамадства, нягледзячы на розныя перашкоды, БГКТ будзе весці рашучую барацьбу, накіраваную на выпіранне з нашага жыцця розных праяў цемры і фанатызма, будзе выступаць супраць спроб варожых сіл разбіць грамадства на веруючых і няверуючых, на выкарыстоўванне рэлігіі для мэт, нязгодных з інтарэсамі працоўных нашай краіны.

ВІКТАР ШВЕД

З жыцця братніх арганізацый.

II-гі З'ЕЗД У.Г.К.Т.

10 студзеня адбыўся ў Варшаве II-гі З'езд Украінскага грамадска - культурнага Таварыства, на якім 140 дэлегатаў прадстаўляла 10 000 членаў Таварыства, вялікую арганізаванную сілу ўкраінскага насельніцтва ў Польшчы.

З'езд быў вельмі цікавы. Доказам гэтага была актыўнасць і павага, з якой выступалі дэлегаты, а таксама зацікаўленасць прысутных гасцей ходам З'езду. Між гасцьмі прысутнічалі: намеснік старшыні Камісіі да спраў нацыянальных меншасцей пры ЦК ПАРП віцэміністр Унутраных Спраў тав. Зігфрыд Шнэк і сакратар гэтай Камісіі — тав. Аляксандр Слаў, прадстаўнік Пасольства СССР — аташэ В. К. Фёдараў, прадстаўнікі Міністэрства асветы і Міністэрства культуры, а таксама прадстаўнікі Таварыстваў нацыянальных меншасцей і Таварыства польска - савецкай дружбы.

Пасля дакладаў старшыні ГП УГКТ тав. Баярскага аб дзейнасці Таварыства да II-га З'езду, старшыні Галоўнай рэвізійнай камісіі і старшыні Статутавай камісіі, распачалася вельмі жывая і творчая дыскусія, у якую запісалася каля 40 дэлегатаў. Выступіла 26 дэлегатаў, апошнія з увагі на недахоп часу, склалі прэзідыуму З'езда пісьмова свае заўвагі аб справах, дзеля якіх хацелі мець голас.

Тав. Рыгор Баярскі — старшыня ГП УГКТ — у сваім дакладзе, абмяркоўваючы становішча і ўзаемаадносіны ў асяроддзях украінскага насельніцтва ў Польшчы, сцвердзіў: «Можна ўжо сёння сказаць, што ўкраінскае насельніцтва штораз актыўней уключаецца ва ўсе працэсы гаспадарчага, палітычнага і культурнага жыцця сваіх асяроддзяў. Асноўная маса ўкраінцаў стабілізуецца, загаспадароўваецца. І ўсё больш малее завостранасць у галіне сужыцця паміж польскім і ўкраінскім насельніцтвам».

Украінскае грамадска-культурнае таварыства на працягу трох з палова й год свайго існавання правяло вялікую работу сярод украінскага насельніцтва ва ўсёй Польшчы і прыйшло на свой II-гі З'езд з вялікімі дасягненнямі ва ўсіх галінах сваёй дзейнасці. Прывядзем хоць бы найважнейшыя галіны: У галіне асветы: ў 1959/60 навучальным годзе існуе 216 пачатковых школ, у якіх звыш 3 000 украінскіх дзяцей вучацца сваёй роднай мове; у 4-х сярэдніх школах з украінскай мовай навучання вучыцца каля 400 вучняў. Пры Варшаўскім універсітэце існуе кафедра ўкраінскай філалогіі з 18 студэнтамі. 14 студэнтаў-украінцаў з Польшчы вучыцца ў Кіеўскім дзяржаўным універсітэце імя Тараса Шэўчэнкі.

Пры ГП УГКТ склікан ў 1958 г. стыпендыяльны савет, які заняўся зборам грамадскіх сродкаў на стыпендыяльны фонд, каб з яго дапамагаць біднейшым вучням у аплачванні інтэрната. Ад 1-га кастрычніка 1958 г. да 1-га студзеня 1960 г. сабрана на стыпендыяльны фонд 113.537 зл.

У галіне культурнай дзейнасці зроблена многа, але шмат яшчэ трэба зрабіць. Існуе каля 30 гурткоў мастацкай самадзейнасці (драматычныя, харавыя, танцавальныя і інструментальныя). Кожны год УГКТ арганізавала пры дапамозе Міністэрства культуры курсы для кіраўнікоў гэтых калектываў. Многа было арганізавана культурных вечарніц, літаратурных вечароў і сходаў, прысвечаных культурнай і палітычнай праблематыцы.

Вялікую ролю ў дзейнасці УГКТ адыграў яго орган «Наша Слово».

Спецыяльна пакліканая апошнім прадз'ездавым Пленумам ГП УГКТ Статутавая камісія падрыхтавала на з'езд прапановы, адносна змен у Статуце. Амаль усе гэтыя прапановы былі зацверджаны З'ездам. Галоўнымі зменамі у Статуце з'яўляюцца наступныя: З'езд УГКТ будзе адбывацца раз на тры гады (дагэтуль раз на 2 гады), Галоўнае праўленне складаецца з 25—30 асоб (дагэтуль з 45 асоб), а Прэзідыум ГП — з 7 асоб, з якога 4 асобы (старшыня, 2 намеснікі і сакратар) створаць сакратарыят.

На з'ездзе выбрана 30-ціасабовае Галоўнае праўленне, якое выбрала з сваіх членаў Прэзідыум у складзе наступных таварышаў:

Баярскі Рыгор — старшыня Галоўнага праўлення,

Каролька Мікалай — нам. старшыні.

Радванецкі Багдан — нам. старшыні.

Гаўрылюк Юры — Генеральны сакратар ГП.

Грыцковян Яраслаў — член Прэзідыума ГП.

Крэмінскі Паўло — член Прэзідыума ГП.

Ваньца Сцяпан — член Прэзідыума ГП.

Дык пажадаем ад Беларускага грамадска - культурнага таварыства нававыбранаму кіраўніцтву і ўсім членам Украінскага грамадска - культурнага таварыства якнайлепшых вынікаў і дасягненняў ва ўсіх галінах іх дзейнасці на карысць пабудовы сацыялізма ў Польскай Народнай Рэспубліцы.

У. С.

ВОКЛІК МІРА

У свеце яшчэ не прайшло ўражанне ад аб'ўленнага правядзення шэрагу выпрабаванняў з савецкімі міжпланетнымі ракетамі ў цэнтральным раёне Ціхага акіяна; у свеце не змоўкла яшчэ рэха захаплення савецкімі дасягненнямі ў галіне пабудовы ракет далёкага дзеяння, са змешчанымі ў іх цудоўнымі інструментамі, а з Масквы прыйшло новае небывалае паведамленне. — На сесіі Вярхоўнага Савета прэм'ер Хрушчоў выступае з прапановай, каб паменшыць узброеныя сілы СССР на 1200 тысяч салдат. Прапанова была прынята, што выклікала шчырае задавальненне ўсіх міралюбівых народаў і наяўны непакой ворагаў паслаблення напружанасці.

Цяжка акрэсліць простымі словамі веліч намаганняў Савецкай краіны, накіраваных на замацаванне міру і паслаблення напружанасці. Ясна адно — дыпламатычная ініцыятыва ўжо на працягу некалькіх год знаходзіцца ў руках Савецкага Саюза. Ад часу аб'яўлення Хрушчовым на XIV сесіі ААН дэкларацыі аб усеагульным і цалкавітым раззбраенні Савецкі Саюз не чакае на станоўчае прыняцце гэтых прапаноў Захадам. Праводзіць ён аднабаковыя намаганні, якія маюць дастаткова вялікае значэнне.

Пасля правядзення чарговага памяншэння ўзброеных сіл, у Савецкім Саюзе не будзе ўжо існаваць самая вялікая армія ў свеце, што часта моцна падкрэслівалася ў вайсковых колах на Захадзе. У бягучым годзе савецкія ўзброеныя сілы будуць налічваць усяго толькі 2 млн 423 тысячы салдат, у той час, калі, напрыклад, армія ЗША налічвае 2 млн 500 тысяч салдат. А нельга ж забываць, што Савецкі Саюз мае амаль на 40 млн больш насельніцтва, чымсьці Злучаныя Штаты.

Зразумела, што аб'яўленнае памяншэнне савецкіх узброеных сіл не азначае аслаблення абароназдольнасці краіны, наадварот, яно вынікае, менавіта, з агромных тэхнічных дасягненняў у пабудове ракет, якія ў кожны момант могуць быць выкарыстаны для абароны граніц.

Да гэтага часу ў вайсковых колах заходніх дзяржаў выступалі з тэорыяй, што агромныя па ліку арміі з'яўляюцца сродкам агрэсіі. Савецкі Саюз даў доказ, што праводзячы ў жыццё аднабаковы акт сур'ёзнага раззбраення, не мае агрэсіўных намераў у адносінах да якой-небудзь з дзяржаў.

Заходнія мілітарысты страцілі, такім чынам, яшчэ адзін аргумент. Справядлівымі тады з'яўляюцца заўвагі заходняй прэсы, якія акрэсліваюць апошнія словы прэм'ера СССР, як надзвычай сенсацыйныя, якія маюць агромны станоўчы водгук у свеце. Французская газета «Франс Суар» пісала: «Прамова Хрушчова з'яўляецца доказам магутнасці, воклічам перамогі перад вялікім дыялагам паміж Усходам і Захадам».

Мы лічым, што прамова савецкага прэм'ера з'яўляецца акрамя таго заклікам да міру, выклікам, кінутым іншым дзяржавам у галіне абмежавання ўзбраення і прызначэння мільёнаў долараў на гаспадарчае развіццё адсталых краін.

Тое, што людзі, звольненыя з савецкай арміі, будуць працаваць у прамысловасці і сельскай гаспадарцы, каб павялічыць багацце краіны, не падлягае сумненню.

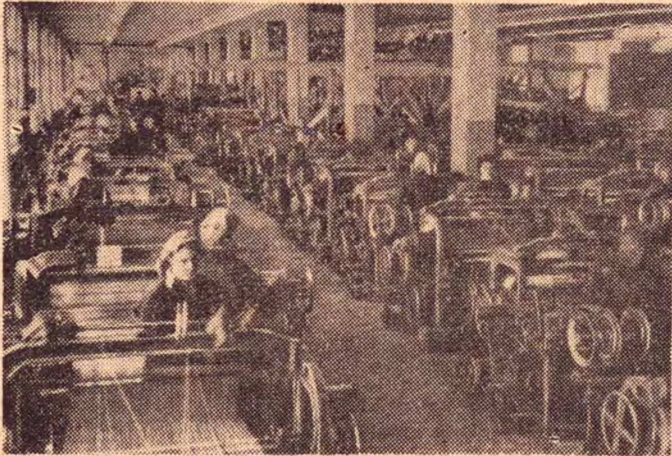
Чаму ж тады заходнія дзяржавы, якія на ўсе бакі выступаюць з лозунгамі міру, не павінны пайсці па слядах Савецкага Саюза?

У ЛАЗІНСКІ

КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З БССР

ПЕРШЫ Ў БЕЛАРУСІ, БУЙНЕЙШЫ Ў ЕЎРОПЕ

Легендарная полацкая зямля. Ты стала вядомай з першага стагоддзя нашай эры. Чаго толькі не давялося табе перанесці за сваю шматвяковую гісторыю. Шмат ты бачыла, шмат таямніц пахавана на дне паўнаводнай Заходняй Дзвіны. Яшчэ нядаўна тут бушаваў смерч вайны, цякла высакародная кроў тваіх сыноў і дачок, у жорсткай барацьбе з фашызмам абараняючых свае права на жыццё і шчасце. А цяпер ты ізноў стала сведкай бітвы — ізноў разносяцца узрывы, дзень і ноч гудуць маторы, і зноў льецца... Але не кроў, а бетон залівае сёння полацкую зямлю, не маторы бамбардыроўшчыкаў с чорнай свастыкай, а экскаватары і бульдозеры, аўтапагрузчыкі і самазвалы, цягачы і віб-

На заводзе шклянога валакна ў Полацку.

ратары парушаюць цішыню панадзвінскіх лясоў. Працягваецца вялікая працоўная бітва за светлае заўтра савецкага народа, нараджаецца новы прамысловы гігант — Полацкі нафтаперапрацоўчы завод.

Сямігадовы план развіцця народнай гаспадаркі СССР прадбачвае пабудову ў Беларусі двух нафтаперапрацоўчых заводаў. Адзін з іх — Полацкі ўступіць у рады дзейнічаючых у 1962 годзе. Полацкі нафтагігант будзе адным з буйнейшых не толькі ў Савецкай краіне, але і ў Еўропе. Магутнасць гэтага завода такая ,што для перавозкі яго гадовай вытворчасці спатрэбяцца дзесяткі тысяч чыгуначных цыстэрн.

Полацкі завод — першынец нафтаперапрацоўчай індустрыі Беларускай ССР — будзе працаваць на нафце, яна прыйдзе сюды па трубаправодах з нафтадабываючых раёнаў сярэдняй Волгі. Увядзенне завода ў лік дзеючых дазволіць вырашыць некалькі народнагаспадарчых праблем, важнасць якіх цяжка пераацаніць.

Па-першае, Беларусь і суседнія з ёй вобласці атрымаюць таннае гаручае і змазачнае масла для трактарна - аўтамабільнага парка ў сувязі з тым, што транспартыроўка нафты па трубаправодах абыходзіцца значна танней, чымсьці яе перавоз чыгуначнымі цыстэрнамі.

Па-другое, у выніку перапрацоўкі нафты атрымліваюцца не толькі вадкія гаручыя і масла. Вялікую вартасць маюць так званыя цяжкія астаткі — мазут, нафтавы бітум, кокс і іншыя, якія выкарыстоўваюцца ў якасці сыравіны энергетычнай прамысловасцю. Значыцца, энергетыка рэспублікі з пускам у эксплуатацыю Полацкага завода атрымае магчымасць далейшага развіцця. Канкрэтна гэта выразіцца ў тым, што за сямігодку ўдзельная вага газа і нафтапаліва ў паліўным балансе БССР павялічыцца ў параўнанні з 1958 годам на 39 працэнтаў.

І, нарэшце, пры перапрацоўцы нафты атрымоўваецца значная колькасць нафтавых газаў - крэкінггазаў. Іх можна выкарыстаць не толькі як асноўную сыравіну для шэрагу галін хімічнай вытворчасці, але і для газіфікацыі пасёлкаў і другіх населеных пунктаў, распаложаных непадалёк ад нафтаперапрацоўчага завода.

Шырокае прымяненне на Полацкім нафтаперапрацоўчым заводзе атрымае аўтаматызацыя і механізацыя ўсіх вытворчых працэсаў.

У выніку шырокага забеспячэння завода сродкамі сучаснай аўтаматызацыі прадукцыйнасць працы будзе тут у два разы вышэйшай, чымсьці ў кожным з дзейнічаючых у сучасны момант нафтаперапрацоўчых заводаў краіны. Прымяненне ручной працы, а значыцца і колькасць рабочых на заводзе, будзе зведзена да мінімума.

Больш года прайшло, як першыя атрады будаўнікоў прыйшлі пад старадаўні Полацк. Распалажыліся яны на вялікай пустцы, абмежаванай з аднаго боку Заходняй Дзвіной, а з другога — лясным масівам. Перад будаўнікамі стаяла задача — ў найхутчэйшы тэрмін не толькі падрыхтаваць вытворча - тэхнічную базу «Нафтабуда», здзейсняючага будаўніцтва завода, але і забяспечыць сябе жыллём. Зараз гэта задача паспяхова вырашана. На месцы былой пусткі вырас прыгожы, добраўпарадкаваны пасёлак, у якім жыве некалькі тысяч будаўнікоў і іх сем'яў.

Піянерны гарадок, або Нова-Полацк, як называюць свой пасёлак будаўнікі — гэта сапраўдны горад, у якім ёсць усё неабходнае — сталовая, магазіны, прадпрыемствы камунальна - бытавога абслугоўвання.

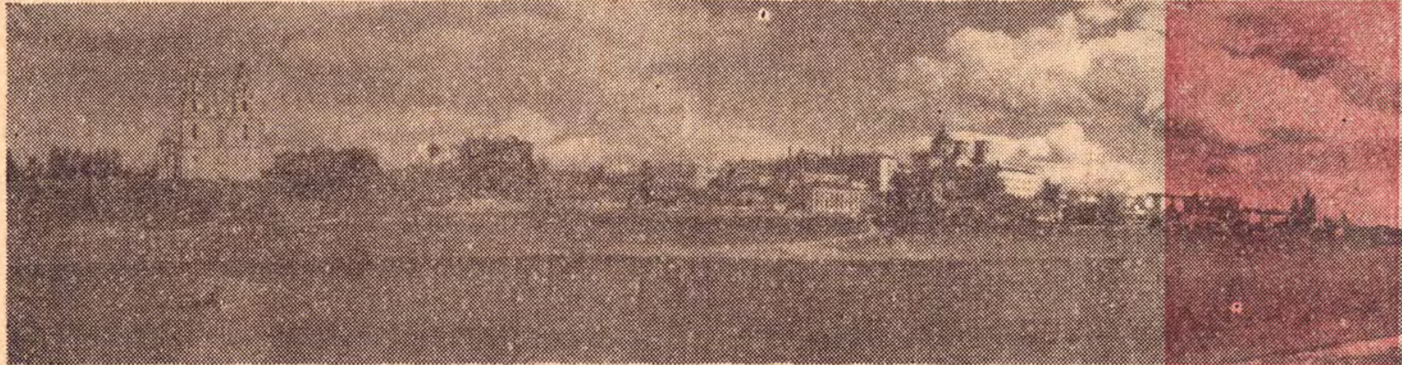
Будаўніцтва і мантаж Полацкага нафтагіганта вядуцца хуткаснымі індустрыяльнымі метадамі. У збудаванні завода прымае ўдзел уся рэспубліка. Прадпрыемствы Мінска, Віцебска, Оршы і іншых гарадоў Беларусі адсылаюць у адрас буйнейшай новабудоўлі рэспублікі жалезабетонныя канструкцыі і буйнаблочныя панэлі, цэмент і будаўнічую цэглу, чугунныя цюбінгі і арматурную сталь. Ні днём, ні ноччу не заціхае шум матораў на будаўнічай пляцоўцы завода.

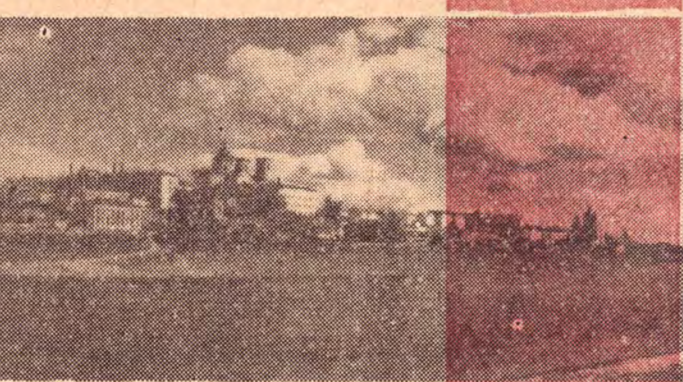
Змаганне, якое развярнулася на беразе Заходняй Дзвіны, ледзь-ледзь ніжэй Полацка, з кожным днём усё больш і больш разгараецца. У дзеянне ўведзена самая сучасная айчынная тэхніка. У кароткі тэрмін, пераадольваючы вялікія цяжкасці ў сувязі з тым, што будаўніцтва прыходзіцца весці на балоцістай мясцовасці, будаўнікі ўжо выканалі агромны аб'ём работ.

На збудаванні нафтаперапрацоўчага завода шырока выкарыстоўваюцца зборныя фундаменты, буйнаблочная кладка, зборныя жалезабетонныя канструкцыі, павузлавы мантаж. Усё гэта не толькі скарачае тэрмін будаўніцтва, але і робіць яго таннейшым.

Поспех кожнай справы, зрэшты, вырашаюць кадры, людзі. А людзі на будоўлі — цудоўныя. Асноўную частку арміі будаўнікоў і мантажнікаў складае моладзь. Юнакі і дзяўчаты з камсамольскімі значкамі прыехалі сюды, пад Полацк з розных канцоў Радзімы.

Пройдзе некалькі год і на месце будаўнічай пляцоўкі вырастуць велічныя карпусы нафтагіганта. Горад будаўнікоў Нова - Полацк стане горадам нафтавікоў, цэнтрам нафтаперапрацоўчай прамысловасці Беларусі. І не толькі нафтаперапрацоўчай. Вакол Полацкага завода, на яго базе, ўзнікнуць прадпрыемствы хімічнай, лёгкай і іншых галін вы-

Панарама Полацка

Па-трэцяе, на базе Полацкага нафтаперапрацоўчага завода і яго вытворчасці будзе наладжана вытворчасць разнародных відаў пластычных мас, сінтэтычных матэрыялаў і цёплаэлектрастанцыі. Другімі словамі, усё ўзрастаючая хімічная прамысловасць рэспублікі атрымае магутную базу сыравіны для вытворчасці самых разнародных прадуктаў, пачынаючы ад мыла і канчаючы нылонам, перлонам і другімі сінтэтычнымі валокнамі.

творчасці. Старадаўняя полацкая зямля, дзе яшчэ 50 год назад не было ніводнага завода, ніводнай фабрыкі. стане адным з вядучых індустрыяльных раёнаў Беларусі. Адсюль ва ўсе канцы рэспублікі і за яе межы па водным, наземным і падземным магістралям шырокім патокам пацячэ прадукцыя пярвенца беларускай нафтаперапрацоўчай прамысловасці, несучы савецкім людзям святло, цяпло і шчасце

Н. ЖУРАЎЛЁЎ

ПАВЕДАМЛЕННІ БЕЛТА

РУКАПІС, ПРЫСЛАНЫ З ПОЛЬШЧЫ

У Інстытуце мовазнаўства Акадэміі навук БССР закончана вывучэнне фотакопіі старажытнага помніка перакладной літаратуры «Александрыі», якая паступіла з Польшчы. Гэты варыянт старадаўняй аповесці, якая мела распаўсюджанне сярод славянскіх народаў, у тым ліку і ў Беларусі, у XV—XVII стагоддзях, паднёс Інстытуту польскі прафесар-філолаг Пшэмыслаў Звалінскі.

Ведаючы пра работу беларускіх філолагаў над тэкстам «Александыі», ён прыслаў знойдзены ў мястэчку Курнік рукапіс, які мае 229 аркушаў і складаецца з 40 раздзелаў. Ён напісан паўуставам. Варыянт аповесці аказаўся больш поўным за раней вядомыя беларускія і рускія тэксты. У курнікаўскім рукапісе шырока адлюстраваны беларускія фанетычныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці.

Гэта дае падставу меркаваць, што рэдакцыя спісу стваралася на тэрыторыі Беларусі або перапісвалася чалавекам, які добра ведаў беларускую мову. Знойдзены тэкст мае вялікае значэнне для распрацоўкі пытанняў гісторыі беларускай літаратурнай мовы. Рукапіс, які паступіў з Польшчы, падрыхтаван да друку разам з раней вядомымі і вывучанымі беларускімі тэкстамі «Александрыі».

Інстытут мовазнаўства паднёс прафесару Пшэмыславу Звалінскаму фотакопію «Лексіса» Лаўрэнція Зізанія — вядомага беларускага лексікографа канца XVI стагоддзя.

БЕЛАРУСКІ АНСАМБЛЬ ТАНЦА

Створан Дзяржаўны ансамбль танца Беларускай ССР. Ён укамплектаван таленавітымі ўдзельнікамі мастацкай самадзейнасці рэспублікі, якія прайшлі адборачны конкурс, і выхаванцамі Мінскага харэаграфічнага вучылішча. Усяго ў ансамблі каля 50 танцораў і 16 музыкантаў.

ВАСЬМІТАМОВАЯ ПРАЦА ПА ГІСТОРЫІ БССР

Калектыў інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР прыступіў да стварэння васьмітамовай працы па гісторыі беларускага народа. У ім шырока будуць паказаны братская сувязь беларускага народа з рускім, украінскім, літоўскім, латышскім і іншымі народамі, іх супольная барацьба за свае сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне, за пабудову камуністычнага грамадства.

Першыя чатыры тамы абымуць перыяд першабытнага абшчыннага ладу, феадалізма і капіталізма ў Беларусі. Чарговых тры тамы прысвячаюцца барацьбе беларускага народа за устанаўленне і ўмацаванне Савецкай улады, за пабудову сацыялізма, гераічнай барацьбе беларускага народа супроць нямецка - фашысцкіх захопнікаў у перыяд Вялікай Айчыннай вайны Савецкага Саюза. Апошні, восьмы том прысвячаецца пад матэрыялы, адлюстроўваючыя завяршэнне пабудовы будаўніцтва сацыялістычнага грамадства і разгорнутае будаўніцтва камунізма.

НОВЫЯ ДАКУМЕНТЫ

Мінулым летам у Вільні працавала навуковая экспедыцыя Інстытута мастацтвазнаўства. этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР.

Па дакументах Дзяржаўнага гістарычнага архіву Літоўскай ССР удалося ўстанавіць сувязі беларускіх мастакоў Кулеша, Слізеня і некаторых іншых з рэвалюцыйна-дэмакратычным рухам.

Знойдзены звесткі аб удзеле многіх мастакоў - беларусаў у паўстаннях 1830—31 і 1863 гадоў.

Аб культуры і дзеячах мастацтва Літвы і Беларусі цікава і поўна расказваецца ва ўспамінах Крашэўскага, Кіркора, Врублеўскага, Шэмеша і іншых, якія выдадзены на польскай мове і захоўваюцца ў аддзеле рэдкай кнігі бібліятэкі Акадэміі навук Літоўскай ССР.

У рукапісным аддзеле Віленскага дзяржаўнага універсітэта добра захаваліся графічныя работы мастакоў А Бартальса, П. Баркоўскага, П. Кудраўцава.

Асобныя члены гэтай экспедыцыі наведалі гаксама раёны Маладзечанскай вобласці. Яны пабывалі на радзіме беларускіх мастакоў Фердынанда Сушчынска і Нікадзіма Сільвановіча. Удалося адшукаць некаторыя мазаічныя работы мастака Сільвановіча.

Сабраныя матэрыялы папоўняць старонкі гісторыі беларускага выяўленчага і прыкладнага мастацтва.

СУПОЛЬНА ЎСЕ Ж ЛЕПШ

(Працяг са стар. 1)

пынна развіваецца. У сучасны момант маем абмалотачны агрэгат, два электраматоры, дзве сячкарні, млынок для прыгатавання кармоў жывёле, культыватар, спружынныя бораны, крайзэгу. Мы пабудавалі два склады на збожжа, гараж на машыны. У 1960 годзе прызначаем на капіталаўкладанні каля 16 працэнтаў нашага дахода. За гэтыя сродкі купім між іншым абмалотачны агрэгат і пабудуем пуню. Да гэтага часу не маем ніякіх даўгоў перад дзяржавай. Увесь час знаходзімся на ўласным разліку.

ЦУДОЎНЫ ПАДАРУНАК

Старшыня спыняе на хвіліну гутарку і вымае з шафы прыгожа пераплеценую памятную кнігу.

— Калі ласка, — падае мне яе са здаволенай усмешкай.

Бяру і чытаю.

«У знак павагі да намаганняў сялян вёскі Вулька-Нурэцкая ў будаўніцтве сацыялізма перадаем іх калектыву трактар «Беларусь». Няхай наш скромны падарунак паслужыць справе далейшага ўмацавання вечнай і непарушнай дружбы паміж нашымі народамі!

Калгаснікі калгасаў Навагрудскага раёна».

— І трактар ёсць? — сказаў я, пераадолеўшы ўсхваляванасць.

— А так, — сцвярджае старшыня, — і то з цэлым камплектам спадарожнічаючых машын.

— Цудоўны падарунак. Як гэта атрымалася? — пытаю.

— У верасні 1958 года, — выясняе, — я ўдзельнічаў у экскурсіі ў калгасы Навагрудскага раёна і прысутнічаў на дажынках над возерам Свіцязь. З гэтага выпадку я навязаў больш блізкі кантакт з калгасам імя Сталіна. І, менавіта, старшыня гэтага калгаса быў ініцыятарам. Падтрымалі яго іншыя калгасы і ўжо ў снежані мы атрымалі трактар.

ПЯГЛЕДЗЯЧЫ НА ЗАСУХУ І ГРАД

— Мінулы год быў надта сухі. Які ў вас ураджай? — пытаю далей старшыню.

— Так, засуха моцна нам пашкодзіла. Пшаніца, напрыклад, узышла прыгожа, але пасля была спаленая ўшчэнт. Засохла таксама паў гектара бруквы.

У гутарку ўключаецца аграном Кусьнеж, які ў міжчасе ўвайшоў у пакой.

— У гэтым годзе ўраджай не надта высокі, але ў спулдзельні вышэй ад сярэдняга ў павеце, які складае каля 12 цэнтнераў з гектара. Спулдзельцы ж тут, на пясках, атрымалі аўса 13 цэнтнераў з гектара, жыта 16 цэнтнераў, прычым жыта было ў 20 працэнтах знішчанае градам, што сцвердзілі інспектары ПЗУ.

— Аднак кукуруза вырасла на славу, — працягвае старшыня. — Мы атрымалі з аднаго гектара 700 цэнтнераў зялёнай масы, а наш сілас эксперты з хімічна - гаспадарчай лабараторыі ў Беластоку прызналі за найлепшы па якасці ў ваяводстве.

— А грамадская жывёлагадоўля? — пытаю.

— З жывёлагадоўляй крыху горш, — раз'ясняе аграном. — Мала маем паш.

Сенажаці закісшыя і дрыгвістыя. Пагэтаму гадуем толькі 6 кароў, 3 ялоўкі, 3-ое цялят, 2 бугаі і 7 авечак. У гэтым годзе купім яшчэ 3 пародныя ялоўкі. Ці так, старшыня?

— Так, — сцвярджае старшыня. — Менавіта па прычыне цяжкасцей з пашай мы наставіліся на гадоўлю свіней. Зараз маем 20 свіней, у тым 6 свінаматак і 2 кнуры. І хоць у мінулым годзе ў нас змарнавалася 13 парасят, аднак мы прадалі дзяржаве 18 адкормленых свіней, сярэдняя вага якіх была па 120 кг.

МОЖНА АДПАЧЫЦЬ

Іду на тэрыторыю спулдзельчых пабудоў. Ціха, толькі снег скрыпіць пад нагамі. Усе працы ўжо закончаны. Спулдзельцы раздзяляюць паміж сабой салому. Звяртаюся да грам. Кусачука:

— Сколькі вы зарабілі ў гэтым годзе? — пытаю.

— О, хопіць, — адказвае, падкручваючы вус. — Бедаваць напэўна не прыдзецца. У гэтым годзе выпадае на працадзень па 3 злотых больш, чымсьці ў мінулым. А бульбу дзяліць увогуле не будзем.

— А чым жа будзеце карміць сваю жывёлу? — пытаю моцна здзіўлены. — Ды кожны з вас гадуе ў сябе найменш па дзве каровы, некалькі авечак і свіней, не лічачы ўжо курэй, гусей і г. д.

— Для гэтага дастаткова пашы і кармоў з уласных агародаў і прыўсадзебных участкаў, — выясняе.

Звяртаюся да іншага спулдзельца, Шымана Мушкаэля:

— Калі б вам даць цяпер, напрыклад добрую 5-ці гектаравую гаспадарку, вы выступілі б са спулдзельні?

— Лепш павесіцца, чымсьці выступаць, — адказвае ён коратка.

Разумею яго. Ён належыць да тых, якім толькі праца ў спулдзельні стварыла ўмовы для пабудовы ўласных памяшканняў.

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЯ КУЛЬТУРА — РЭЧ ВАЖНАЯ

На маю думку, эканамічныя вынікі, якіх дабіліся спулдзельцы, не з'яўляюцца самым важным, хоць яны і маюць непасрэдную вымову, але важнейшымі з'яўляюцца змены ў псіхіцы сялян, якія адбываюцца хоць вольна і нябачна, але безупынна. Спулдзельцы гадуюць пародных расплоднікаў рагатай жывёлы і свіней, з якіх мае карысць уся вёска, дастаўляюць сялянам адборнае насенне, уводзяць новыя сельскагаспадарчыя культуры (напрыклад, кукурузу, якой раней вёска не ведала). Шырока скарыстоўваць механізацыю пры апрацоўцы зямлі.

Аднаасобніцкія суседзі бачаць гэта. Параўноўваюць з уласнымі метадамі гаспадаравання, а з гэтага параўнання ясна вынікае, што ўжо нельга пужаць дзяцей, калі плачуць, што іх аддадуць «у калгас», бо і яны ведаюць, што там лепш, і то не таму, што спулдзельцы шэсць год назад атрымалі «добра ўгноеныя» палі.

КАРЫСТАЙЦЕ З ЗАПРАШЭННЯ

Яшчэ раз я сустрэўся з старшынёй. Мы гутарылі аб штодзённым жыцці спулдзельцаў. Ён гаварыў:

— Каб дакладна апісаць нашае жыццё, дык трэба напісаць цэлы раман. Найлепш самому ўсё пабачыць. Заглянуць да шпіхераў, хлявоў і пунь паасобных спулдзельцаў, пераканацца ў тым, што ямо і як адзяваемся. Ахвотных і цікавых прывітаем заўсёды з вялікай ахвотай. Прашу дайце наш адрас: Сельскагаспадарчая арцель, вёска Вулька - Нурэцкая, пошта Клюковічы, грамада Тымянка, Сямяціцкі павет, чыгуначны паўстанак Баравікі.

З свайго боку магу толькі дадаць, што запрашэнне варта скарыстаць.

ВІКТАР РУДЧЫК

АНТОН ЧЭХАЎ

ЗЛАЧЫНЕЦ

Перад судовым следчым стаіць маленькі, надзвычай худы мужычок у зрэбнай кашулі і латаных портках. Яго аброслы валоссем і з'едзены рабаценнем твар і вочы, ледзь бачныя з-за густых навіслых броваў, маюць выраз панурай суровасці. На галаве цэлая шапка даўно ўжо не часаных валос, што прыдае яму яшчэ большую, павучыную суровасць. Ён босы.

— Дзяніс Грыгор'еў! — пачынае следчы. — Падыйдзі бліжэй і адказвай на мае пытанні. Сёмага чысла гэтага ліпеня чыгуначны старож Іван Сямёнаў Акінфаў, ідучы раніцай па лініі, на сто сорак першай вярсце, застаў цябе за адкручваннем гайкі, якой рэйкі прымацоўваюцца да шпалаў. Вось яна, гэтая гайка!.. З гэтай гайкай ён і затрымаў цябе. Ці не так гэта было?

— Га?

— Ці не так усё гэта было, як гаворыць Акінфаў?

— Пэўна было.

— Добра; ну, а навошта ты адкручваў гайку?

— Га?

— Ты гэтае слова «га» кінь, а адказвай на пытанне: навошта ты адкручваў гайку?

— Калі б не патрэбна была, не адкручваў бы, — хрыпіць Дзяніс і косіцца на столь.

— Навошта ж табе спатрэбілася гэтая гайка?

— Гайка — гэта? Мы з гаек грузілы робім...

— Хто гэта мы?

— Мы, народ... Клімаўскія мужыкі, значыць.

— Паслухай, браток, не прыкідвайся ты мне ідыётам, а гавары толкам. Няма чаго тут пра грузілы хлусіць.

— Зроду не хлусіў, а тут хлушу... — бармоча Дзяніс і моргае вачыма.

— Ды ці ж, ваша благароддзе, можна без грузіла. Калі ты жывўца ці чарвяка на кручок саджаеш, то ці ж ён пойдзе да дна без грузіла? Хлушу... — усміхнуўся Дзяніс. — Ні к чорту ён, жывец той, калі зверху плываць будзе! Акунь, шчупак, мянтуз заўсёды на дочную ідзе, а тая, што зверху плывае, то яе хіба толькі шылішпер схопіць, ды і то рэдка... У нашай рацэ не жыве шылішпер... Гэтая рыба прастор любіць.

— Навошта ты мне пра шылішпера расказваеш?

— Га? Ды вы ж самі пытаеце! У нас і паны так ловяць. Самы апошні хлапчук не будзе табе без грузіла лавіць, хто не разбіраецца, ну, той і без грузіла пойдзе лавіць. Дурню закон не пісан...

— Дык ты гаворыш, што ты адкрунуў гэтую гайку таму, каб зрабіць з яе грузіла?

— А што ж? Не ў бабкі ж гуляць!

— Але на грузіла ты мог узяць свінец, кулю... гвоздзік нейкі...

— Свінец на дарозе не знойдзеш, купіць трэба, а гвоздзік не прыгодны. Лепшага ад гайкі не

МЯНЯЕЦЦА АБЛІЧЧА ВЁСКІ

Трасцяніца з кожным годам мяняе свае аблічча. На старонках «Нівы», а таксама і ў іншых газетах неаднойчы пісалася аб зменах, якія адбыліся за пятнаццаць год народнай улады ў нашай вёсцы. Перад нашай вёскай стаяць яшчэ немалыя заданні. Калі гэтыя заданні будуць ператвораны ў жыццё, то Трасцяніца сапраўды стане культурнай і прыгожай вёскай.

Дагэтуль у Трасцяніцы вырасла прыгожая школа — сямігодка, пашырана галоўныя вуліцы, перакладзен брук і ўкладзены па баках тратуары, а ў канцы вёскі заложаны газоны, траўнік. Абсаджаць вуліцу дэкаратыўнымі дрэвамі будуць вясной. Цяпер ідзе пабудова рамізы і праводзіцца электрыфікацыя вёскі. У работах прымаюць актыўны ўдзел усе жыхары вёскі. Дзякуючы энергічнай і дружнай дапамозе сялян, у вёсцы засвецяць у хуткім часе электрычныя лямпы, прычым будуць асветлены не толькі жылыя дамы і многія гаспадарскія будынкі, але і вуліцы вёскі.

У сувязі з правядзеннем у Трасцяніцы другой камасацыі, (бо першая камасацыя зямлі была зроблена вельмі дрэнна), узнікла неабходнасць выдзялення з агульнай плошчы грамадскай зямлі пляцаў і зарэзерваванне іх для далейшых запраектаваных інвестыцыйных аб'ектаў: «Дома культуры», школы сельскай гаспадаркі, лазні, медпункта, дзіцячага сада, сельмага, бетанярні, будынкаў для грамадскай рады і пошты, спартыўнага стадыёна і трох басейнаў.

Апрача гэтых інвестыцый, жыхары Трасцяніцы мараць яшчэ аб пабудове ў вёсцы якога-небудзь прамысловага прадпрыемства, у якім бы яны маглі знайсці працу, а не шукаць яе ў Беластоку ці ў іншых месцах, бо існуючая тут цагельня можа даць работу не больш, чымсьці 35 людзям, а згараўшая кафлярня яшчэ не адбудавана. Найлепшым і магчымым у нашых умовах прадпрыемствам была б фабрыка для перапрацоўкі і сушэння фруктаў. Садоў тут многа. Кожны гаспадар, а іх налічваецца каля 300 душ, мае 10—15 фруктовых дрэў: яблынь, груш, сліў і вішань, а ёсць і шмат такіх гаспадароў, у садах каторых налічваецца да 60 і больш такіх дрэў. Адна Трасцяніца кожны год магла б забяспечыць такую фабрыку фруктамі. Трэба сказаць, што і навакольныя вёскі маюць сады і таксама ж клопаты са збытам фруктаў. Фруктовая справа стаіць вельмі кепска і ёю трэба зацікавіцца павятовым уладам і арганізаваць прадпрыемства, якое б магло даць сялянам магчымасць збываць па карысных цэнах свае фруктовыя прадукты.

Трасцяніца ў гэтым годзе пачне разбудоўвацца. Землямер, які цяпер праводзіць у Трасцяніцы камасацыю зямлі, пры праверцы сяліб заўважыў, што некаторыя гаспадары маюць вельмі вузкія сялібы, або на адной сялібе сядзяць два гаспадары, у выніку чаго будынкі іх стаяць так блізка адзін другога, што іх саламяныя стрэхі датыкаюцца адна з другой. Такое небяспечнае на выпадак пажару размяшчэнне будынкаў адзначыў таксама і павет. З Гайнаўкі прыязджаў да Трасцяніцы архітэктар і заявіў на сходзе, што ў інтарэсах не толькі сялян, але і дзяржавы цяпер настаў адпаведны момант разрэдзіць вёску перасяленнем з яе гаспадароў, якія маюць вузкія сялібы, і такім чынам вёска будзе забяспечана ад вялікіх пажараў, ад якіх у мінулых гадах Трасцяніца не адзін раз згарэла. Архітэктар сказаў, што ўсе перасяленцы атрымаюць ад дзяржавы беззваротную пазыку, кожны па 20 тысяч злотых на пабудову, і апрача гэтага кожны можа ўзяць другую тэрмінова - зваротную пазыку на ўпарадкаванне новай сялібы. Дагэтуль запісалася на перасяленне з вёскі 15 гаспадароў.

У невялікай адлегласці ад Трасцяніцы з перасяленцаў вырасце новы пасёлак. Будынкі будуць ставіцца з агнеупорных матэрыялаў па аднаму тыповаму плану, а зямельныя ўгоддзі яны атрымаюць каля пасёлка. Будова апошняга распачнецца ў гэтым годзе. Тады ж закончыцца і камасацыя зямлі ў Трасцяніцы.

А. СЯРГЕЮК
Трасцяніца

знайсці... І вагу мае і дзірка ёсць.

— Дурнем якім прыкідваешся! Быццам учора радзіўся або з неба ўпаў. Ці ты не разумееш, бязглуздая галава, да чаго вядзе гэтае адкручванне? Не даглядзі сторож, дык жа цягнік мог бы зыйсці з рэек, людзей бы забіла! Ты людзей забіў бы!

— Ізбаві госпадзі, ваша благароддзе Навошта забіваць? Ці ж мы нехрышчаныя, або зладзеі якія? Слава табе госпадзі, паночку, век свой пражылі і не то каб забіваць, але і думак такіх у галаве не было... Спасі і памілуй, царыца нябесная... Што вы!

— А чаму, па-твойму, здараюцца крушэнні цягнікоў? Адкрунуў дзве - тры гайкі, вось табе і крушэнне!

Дзяніс усміхаецца і недаверліва жмурыць на следчага вочы.

— Ну! Ужо колькі год усёй вёскай гайкі адкручваем і бараніў госпадзь, а тут крушэнне... людзей забіў... Калі б я рэйку забраў або, скажам, калоду ўпоперак ягонай дарогі палажыў, ну, тады, бадай, звярнула б цягнік, а то... цьфу! гайка!

— Дык зразумей жа, гайкамі прымацоўваецца рэйка да шпалаў!

— Гэта мы разумеем... Мы ж не ўсе адкручваем... пакідаем... З розумам робім... разумеем...

Дзяніс пазяхае і хрысціць рот.

— У мінулым годзе тут зышоў цягнік з рэек, — гаворыць следчы. — Цяпер вядома, чаму...

— Што кажаце?

— Цяпер, кажу, вядома чаму ў мінулым годзе зышоў цягнік з рэек... Я разумею!

— На то вы адукаваныя, каб разумець, міласціўцы нашы. ...Госпадзь ведаў, каму разуменне даваў... Вы вось і рассудзілі, як і што, а сторож ён жа мужык, без усякага разумення, хапае за шыварат і цягне... Ты рассудзі, а потым і цягні! Сказана — мужык, мужыцкі і розум... Запішыце таксама, ваша благароддзе, што ён мяне два разы па зубам ударыў і ў грудзі.

— Калі ў цябе рабілі вобыск, то знайшлі яшчэ адну гайку... Гэтую ў якім месцы ты адкруціў і калі?

— Гэта вы пра тую гайку, што пад чырвоным куфэркам ляжала?

— Не ведаю, дзе яна ў цябе ляжала, але вось знайшлі яе. Калі ты яе адкруціў?

— Я яе не адкручваў, яе мне Ігнатка, Сымона Крывога сын, даў. Гэта я пра тую, што пад куфэркам, а тую, што на панадворку ў санях, мы разам з Мітрафанам выкруцілі.

— З якім Мітрафанам?

— З Мітрафанам Пятровым... Няўжо не чулі? Нераты ў нас робіць і панам прадае. Яму шмат гэтых самых гаек патрэбна. На кожны невад, бадай, штук дзесяць...

— Паслухай... Тысяча восемдзесят першы артыкул Улажэння аб пакараннях гаворыць, што за кожнае з намерам учыненае пашкоджанне чыгункі, калі яно можа паставіць пад небяспеку ідучы па гэтай чыгунцы транспарт, і вінаваты ведаў, што вынікам гэтага павінна быць няшчасце... разумееш? ведаў! А ты не мог не ведаць, да чаго вядзе гэтае адкручванне... ён прыгаворваецца да ссылкі на катаржныя работы...

— Вядома, вы лепш ведаеце... Мы людзі цёмныя... ці ж мы ведаем?

— Усё ты ведаеш! Гэта ты хлусіш, прыкідваешся!

— Навошта хлусіць? Спытайце на вёсцы, калі не верыце... Без грузіла толькі верхаводку ловяць, або пячкура, ды і гэты не пойдзе табе без грузіла.

— Ты яшчэ мне пра шылішпера раскажы! — усміхаецца следчы.

— Шылішпер у нас не водзіцца... Пускаем лёску без грузіла зверху вады на матыльках, ідзе галавень, ды і то рэдка.

— Ну, маўчы...

Наступае маўчанне. Дзяніс пераступае з нагі на нагу, глядзіць на стол з зялёным сукном і ўзмоцненна моргае вачыма, быццам бачыць перад сабою не сукно, а сонца. Следчы хутка піша.

— Мне ісці? — пытае Дзяніс пасля некаторага маўчання.

— Не. Я павінен узяць цябе пад варту і адаслаць у турму.

Дзяніс перастае моргаць, і, прыпадняўшы свае густыя бровы, дапытліва глядзіць на чыноўніка.

— Гэта як жа ў турму? Ваша благароддзе! Мне некалі, мне трэба на ярмарку; ад Ягора тры рублі за сала атрымаць...

— Маўчы, не перашкаджай.

— У турму... Было б за што, пайшоў бы, а то так... здорава жывеш... За што? І не краў, здаецца, і не біўся... А калі вы наконт нядоімкі сумняваецеся, ваша благароддзе, то не верце старасце... Крыжа на ім няма, на старасце — то...

— Маўчы!

— Я і так маўчу... — бармоча Дзяніс. — А што староста набрахаў з разлікам, гэта я пад прысягай... Нас тры браты: Кузьма Грыгор'еў, значыць, Ягор Грыгор'еў і я, Дзяніс Грыгор'еў...

— Ты мне перашкаджаеш... Эй, Сымон! — крычыць следчы. — Адвесці яго!

— Нас тры браты, — бармоча Дзяніс, калі два дужыя салдаты бяруць і вядуць яго з камеры. — Брат за брата не адказчык... Кузьма не плаціць, а ты, Дзяніс адказвай... Суддзі! Памер пакойнік барын - генерал, царства нябеснае, а то паказаў бы ён вам, суддзям... Трэба судзіць умеючы, не дарма... Хоць і высячы, але каб за справу, па сумленні...

Пераклад
РЫГОР ЛЯСУН

У ГАСЦЯХ У ДУБЯЖЫНСКІХ ШКОЛЬНІКАЎ

Дарога слізгаватая. Але машына імчыць шпарка. Наш шафёр націскае на педаль 60 км у гадзіну.

Я ведаю, што старшыня ГП БГКТ хвалюецца: спознімся.

Ён запрошаны на школьную навагоднюю ўрачыстасць у Дубяжыне (Бельскі павет).

Але ўжо і Дубяжын. У купе ёлка. Сцэна, зроблена для сённяшніх артыстаў. Даволі вялікая школьная зала (штодзень тут адбываецца навучанне дзяцей) біткам набіта дзяцьмі і дарослымі. Душна, але людзі ўважлівыя і раз-по-разу раздаецца смех, выкліканы дасціпным выражэннем на сцэне. Ідзе п'еса «Суд» Галубка ў выкананні вучняў VI класа.

Потым былі вершы і песні, гумарэскі.

Не ведала я прозвішчаў дзяўчынак, якія аж надта прыгожымі галасамі спявалі песні. Потым толькі настаўніца напісала мне два з іх: Раманюк В, (хіба Валя або Вера) і Дуб А (Аня — ці адгадала імёны — не ведаю).

Верш «Песенька пра ёлачку» ўдала дэкламавала Надзя Томчык.

Праграму падрыхтоўвала настаўніца Надзя Бобік.

А потым было так, што старшыня ГП БГКТ Уладзімір Станкевіч працінуўшыся праз натоўп людзей з вялікай пачкай кніг у руцэ, знайшоўся сярод дзяцей. А яны цесна абкружылі яго з усіх бакоў і слухалі. Старшыня і гаварыў у першую чаргу да сваіх малых слухачоў. А гаварыў аб правах беларускіх дзяцей у Народнай Польшчы да навучання роднай мове, аб барацьбе камуністаў у санацыйнай Польшчы за гэтыя правы.

Наканец пераказаў ён для школьнай бібліятэкі беларускія дзіцячыя кніжкі. Дзеці горача дзякавалі старшыні за кнігі.

Візіт старшыні і... мой (непланаваны) у Дубяжыне закончыўся, прыемнай сяброўскай гутаркай у кругу мясцовых настаўнікаў. Гутарка вядома адбывалася пры наяўнасці на стале поўнай талеркі нарэзанай роўнымі кружкамі смачнай вясковай каўбасы, духмянага хлеба і традыцыйнай чаркі віна.

ВЕРА ЛЕЎЧУК

ФАЛЬКЛОР БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

З ЗАПІСАЎ ЛЮБЫ КРАСОЎСКАЙ

На сціне вісіт пальто,
Міне не сватае ніхто .
А я выйду покрычу,
Што я замуж хочу.

Я на бочцы сіджу,
Бочка коціцэ.
Ніхто замуж ні берэ,
Замуж хочэцэ.

*

Як гуляла то гуляла,
Міне маці не спыняла.
Як дзіціну заробіла,
Той до дому ні пусціла
А ціперка люлі, люлі...
Ото тобе доньку гулі.

*

На голіне пры доліне
Бусел яйца несе.
А хто любіт і покіне,
Ніхай трасца трасе.

*

На горыэ стоіт корова,
Тонкім голосом рове.
Поморозіла копыта,
Ніхто замуж не берэ.

*

Каб ты знаў, той ні браў
Такую маленьку.
Міне маці годовала
Як курку рабеньку.
Міне маці годовала,
Мною цешылася,
А свекруха просіт бога,
Каб павесілася.

Прыпеўкі запісаны ад Я. і А. Гавеньчык зЦіванюкоў, пав. Беластоцкі

*

Ой выйду я на гуліцу.
Россыплю я грошы.
А дзе мое подзелісе
Хлопчыкі хорошы.

Ой выйду я на гуліцу,
Россыплю я карты.
А дзе ж мое подзелісе
Дзівоцкіе жарты.

Ой выйду я на гуліцу,
Россыплю орэхі.
А дзе ж мое подзелісе
Дзівоцкіе смехі.

*

О божэ ж муой, божэ муой,
Хто хорсшы то ні муой.
Полюбіла такого,
Што не мае нічога.
Ні посталуоў, ні онуч,
Хоць ты ўзяўшы дай замуч.

Запісана ад Веры Амельянюк, 79 год з Малынкі, Беластоцкі пав.

РАСЫ ЛЮДЗЕЙ

Розніцы ў расах людзей узніклі пад уплывам розных асяроддзяў, якія мелі вялікі ўплыў на прачалавека.

Так, напрыклад, з пэўных даных можна зрабіць вывад, што супольныя продкі людзей чорнай і белай расы мелі скуру цямнейшую, чым сучасныя людзі белай расы, але яснейшую, чым негры. Засяленне часткай гэтых людзей трапікальных абшараў і бытаванне на працягу тысяч гадоў пад пякучымі праменнямі сонца выклікала ўзнікненне прыстасаванасці ў выглядзе сільнай пігментацыі (або эфарбоўкі) скуры. Знаходзячыся ў скуры зёрны пігменту паглынаюць празмернае надфіялетавае выпраменьванне, не дапускаючы яго да глыбейшых слаёў скуры, што бароніць іх перад апяканнем. Падобную ролю выконваюць таксама у неграў густыя кучаравыя валасы на галаве. Таму негры вытрымліваюць у 10 разоў сільнейшае насвятленне надфіялетавымі праменнямі ў параўнанні да белага чалавека. Яны могуць бясшкодна прабываць на сонцы голыя і з ненакрытаю галавою. У гэтых умовах белы чалавек вымушаны накрываць галаву трапікальнай каскай, а на сябе адзяваць белае адзенне, бо іначай паўгадзіннае прабыванне на такой жары можа пагражаць смерцю.

Скура белага чалавека, таксама пад уплывам праменняў сонца, вытварае ахоўны пігмент — гэта так званы загар, які добра ахоўвае скуру перад уздзеяннем сонечных праменняў у сярэдніх геаграфічных шыротах.

Падобна таксама, так званая мангольская раса мае свае прыстасаванні да геаграфічных умоў. Людзі мангольскай расы маюць касыя вочы і гэта бароніць іх ад пранікнення пад вейкі дробных частак пылу.

У Азіі моцныя вятры прыносяць з пустынь (напрыклад пустыня Гобі) велізарную колькасць пясчанага пылу. Падчас ветроў, неба над Пекінам цэлымі тыднямі мае зялёны колер (блакітны колер неба і жоўты пустынны пыл — лёсс, даюць разам зялёны колер). Еўрапеец моцна тады церпіць ад пылу, які пранікае пад вейкі. Кітаец, дзякуючы ўскоснай расстаноўцы вачэй, вельмі добра забяспечаны ад пылу.

Расавыя розніцы ўзніклі калісьці як прыстасаванне чалавека да ўмоў, у якіх ён бытаваў. Сёння ў выніку развіцця тэхнікі і штораз лепшага апанавання чалавекам сіл прыроды і стварэння сабе ўласнага асяроддзя ў выглядзе памяшкання, адзення і г.д. ўмовы натуральнага асяроддзя ў меншай ступені ўздзейнічаюць на чалавека. Гэтым самым расавыя розніцы амаль зусім страцілі сваё прыстасавальнае значэнне і не з'яўляюцца перашкодай для засялення чалавекам найразнароднейшых геаграфічных асяроддзяў.

НАЙБОЛЬШЫ і НАЙМЕНШЫ ЧАЛАВЕК

Людзей паводле росту можна падзяліць на тры групы. Высокі рост — вышэй 170 см, сярэдні рост — ад 160 да 170 см. і нізкі рост — ніжэй 160 см. Людзей больш 200 см. лічаць ужо веліканамі, а людзей ростам менш як 130 см. для мужчын і 121 см. для жанчын, залічваюць да карлікавых. Сярэдні рост еўрапейцаў — 162 — 173 см, патагонцаў — (жыхароў самай паўднёвай часткі Амерыкі) 180 см, афрыканскіх пігмеяў — каля 130 см.

Прычыны карлікаватасці могуць быць розныя. Апрача веку і роду рашучае значэнне маюць гігіенічныя ўмовы быту, а таксама харчаванне. Неадпаведныя ўмовы быту і хваробы выклікаюць недахопы ў дзейнасці дакрывяных залозаў (гурчолаў). У залежнасці ад таго, якія залозы пачынаюць дрэнна дзейнічаць, развіваюцца розныя тыпы карлікаў, прапарцыянальныя, або непрапарцыянальныя пабудовы цела.

Адным з найбольш вядомых маленькіх карлікаў у мінулым стагоддзі ў цырку Барнаума быў Том Паўке, ростам 83 см. Ён памёр у 1883 г. ва ўзросце 45 год.

Веліканы сустракаюцца рэдка. На 1000 чалавек прыпадае 3—5 людзей ростам больш 180 см. Веліканы з'яўляюцца наогул нашчадкамі нармальных людзей, нармальнага росту. Найбольшы вядомы рост велікана быў 320 см.

Прычынай вялікага росту з'яўляецца ўзмоцненае дзеянне адной з дакрывяных залоз гіпофіса (przysadki mózgowej), які выдзяляе пабуджаючы гармон росту. Фізічная сіла веліканаў бывае вялікая, але не заўсёды адпаведная іх росту і масе цела. Людзі, ростам больш 184 см жывуць карацей. Галоўнай прычынай гэтага з'яўляецца тое, што сэрца, якое мае амаль такія размеры, як і ў нармальных людзей, выконвае большую працу, дастаўляючы кроў да доўгіх канечнасцей, што вядзе да ранейшага яго аслаблення.

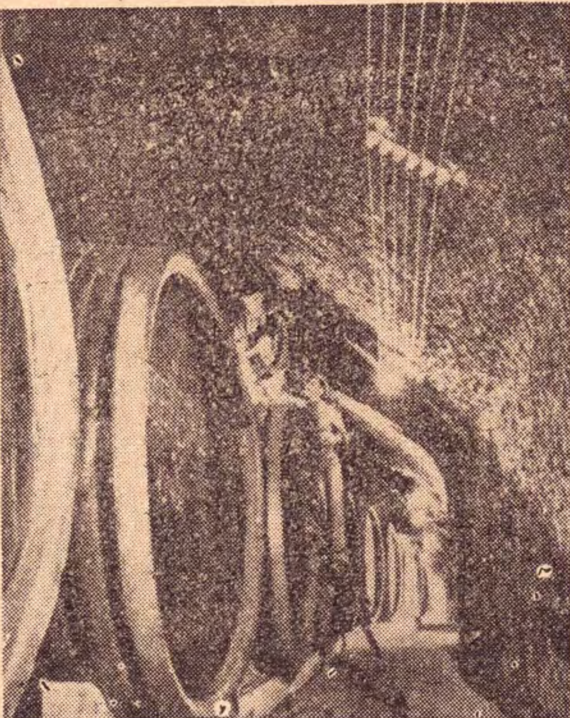
5.500.000.000 ЛІТРАЎ у ГОД

Віно, віно, яно на радасць нам дано — чуем часта п'яныя заводжанні. Мо' гэта і праўда, я не спрабавала аж так упіцца, каб быць шчаслівай. Ды не аб гэтым хачу вам расказаць, а аб найбольшым цэнтры вырабу віна ў Венгрыі — аб Эгер. Гэта 34-тысячны горад, у піўніцах якога знаходзяцца слаўныя на ўвесь свет віна.

Вінаграднікі ў Венгрыі займаюць плошчу ў 200 000 гектараў. У 1954 годзе выпрадукавана тут 1,5 мільёна гектолітраў віна (1 гкл. = 1000 л), у 1958 — 5,5 мільёнаў гкл. У 1954 у Венгрыі выраблялася 29 гатункаў віна, а 1958 — звыш 80 гатункаў.

Вінаградная лаза спрадвеку займала адно з галоўных месц у сельскай гаспадарцы, бо гэта адна з найбольш рэнтабельных культур.

У залежнасці ад гатунку зямлі і пагоды ў акаліцах Эгер можна сабраць ад 40 да 80 цэнтнераў вінаграду з аднаго юльда (1 юльд — 0,57 гект). Каб атрымаць 100 літраў віна трэба 2 цэнтнеры вінаграду. Самі венгры любяць сваё віно. Каля двух літраў у дзень выпівае яго венгр, але толькі мужчына. Жанчына не. Зрэшты, на доказ таго, што венгры - патрыёты свайго віна, прывяду такія лічбы. З некалькіх мільёнаў гектолітраў выпрадукаванага віна толькі каля 250 000 гектолітраў венгры вывозяць за граніцу (апошняе застаецца ў сабе і для сябе). З гэтага найбольш 70 000 гкл купляе Германская Дэмакратычная Рэспубліка, 40000 гкл — Аўстрыя, 37000 гкл — СССР, 34000 гкл — Чэхаславакія, 25000 — Швейцарыя. Польшча займае далейшае месца (у нас большая пашана да гарэлкі).

Піўніцы ў Эгер.

«СКАКУХА»

«Скакуха» — гэта цудоўнае апавяданне Чэхава. У ім аўтар праводзіць сваю генеральную лінію.

Гэта глыбокая чалавечая драма — сутыкненне добрага, працалюбівага чалавека з пошлым светам мяшчан.

Апавяданне блізкае нам высокімі маральнымі ідэаламі, бязлітаснай крытыкай мяшчанства, глыбокім дэмакратызмам, верай у талент і сілы простага чалавека.

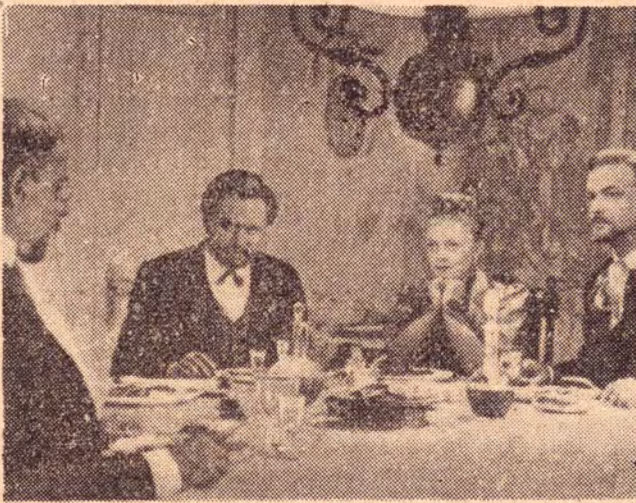
Экранізацыя гэтага апавядання сустрэлася з гарачым прыёмам савецкіх гледачоў і карыстаецца поспехам і ў іншых краінах.

Рэжысёрам фільма з'яўляецца С. Самсонаў — малады савецкі рэжысёр. У ролі Скакухі Л. Цэлікоўская — вядомая савецкая артыстка.

Мы змяшчаем некалькі сцэн з гэтага фільма.

МІС ДОЎГІХ ВАЛАСОЎ

У Тэгеране быў арганізаваны конкурс на найдаўжэйшыя жаночыя валасы. Першае месца заняла 32-гадовая Арна — лекар па прафесіі. Яна адгадавала валасы даўжынёй 225 см.

Другое месца заняла жанчына, якая мела валасы даўжынёй 125 см.

Паядынак з шалёным ваўком

Рабочы Мінскага матавелазавода А. М. Філіповіч, які жыве ў вёсцы Будзілава Мінскага раёна, ціхім майскім ранкам працаваў на сваім гародзе. Раптам ён заўважыў, што з лесу бяжыць воўк, а за ім гоніцца нейкі чалавек. Філіповіч схапіў вілы, кінуўся ваўку насустрач і перабіў яму нагу. Воўк ашчэрыў зубы і кінуўся на чалавека. Але Філіповіч не разгубіўся і ўсадзіў у воўчую пашчу вілы, не выпускаючы іх з рук. Воўк пачаў цягаць чалавека па полі. Да месца паядынку падбег шафёр з трактарнага завода (прозвішча яго невядома), які гнаўся за ваўком. Ён дапамог Філіповічу прыкончыць драпежніка.

Труп ваўка даставілі ў ветэрынарную паліклініку для даследавання. Воўк аказаўся шалёным.

Хаця воўк і не пакусаў Філіповіча, але апырскаў слінай і крывёй. Філіповічу зрабілі прышчэпкі, каб папярэдзіць захворванне.

Мінскі абласны Савет таварыства паляўнічых і рыбаловаў узбудзіў хадайніцтва аб выдачы Філіповічу грашовага ўзнагароджання за знішчэнне шалёнага ваўка.

ХТО КАЛІ РАСПАЧАЎ НОВЫ ГОД

Жыхары старажытнага Егіпта распачыналі Новы год у палавіне ліпеня. У гэты час адбываўся разліў Ніла, што з'яўлялася вельмі важнай падзеяй у сельскай гаспадарцы.

Грэкі вялі лік гадоў ад першай адзначанай Алімпіяды, г. значыць ад 776 года да нашай эры.

Яўрэі лічылі гады ад міфічнага стварэння свету, якое быццам адбылося ў 3771 годзе да нашай эры.

Магаметане лічаць гады ад часу ўцёку прарока Магамета з Меккі да Медыны, г. зн. ад 622 года нашай эры.

Старажытныя славяне распачыналі новы год вясной. Сучасны каляндар прыняўся у VI стагоддзі нашай эры.

Ваяводскі курс для настаўнікаў

З мэтай паглыблення ведаў ў галіне беларускай мовы і літаратуры Кураторыя ў Беластоку ў часе зімовых канікул арганізавала настаўнікам, навучаючым беларускай мове ў пачатковых школах, тыднёвы спецыяльны курс, які адбыўся ў Педагагічным ліцэі ў Бельску - Падляскім у тэрміне ад 28.XII.1959 г. да 4.I.1960 г. Заняткі на курсе праводзілі мгр. Мікола Гайдук — па беларускай літаратуры і мгр. Лідыя Гайдук — па беларускай мове.

Візітатар беларускіх школ Ян Канапелька ўручыў 35 настаўнікам, якія закончылі курс, пасведчанні, выстаўленыя Кураторыяй ў Беластоку.

4 студзеня г. г. адбылося урачыстае заканчэнне курса. Пры традыцыйнай чарачцы віна ад імя курсантаў падзякаваў арганізатарам курса Язэп Субета. Ад імя Кураторыі выступіў візітатар Ян Канапелька, ад імя Беларускага Таварыства выступалі сакратар Прэзідыума ГП БГКТ Віктар Швед і член Прэзідыума ГП БГКТ Кастусь Майсеня.

Адбылася таксама і мастацкая частка, у якой выступілі з сваімі вершамі аўтары «Руні» — Мікола Гайдук, Віктар Швед і Янка Беразавец. Папулярны на Беласточчыне Васіль Кардзюкевіч выконваў пад баян беларускія народныя песні.

Настаўнікі, ад'язджаючы дамоў, у адрас Кураторыі выражалі просьбу, каб такія надта карысныя курсы арганізаваць часцей, таму што яны паглыбляюць веды настаўнікаў і тым самым падносяць узровень навучання ў школах.

В. Ш.

КЛОПАТЫ НАРАЎСКАЙ МОЛАДЗІ

Жыццё моладзі ў Нараўцы гуртуецца ў асноўным вакол дзвюх устаноў. Гэта мясцовая святліца і рэстаран. Прыемна адзначыць, што першая ўстанова карыстаецца з кожным днём усё большай папулярнасцю сярод мясцовай моладзі. У святліцы моладзь праводзіць амаль усе вольныя хвіліны. І сапраўды, ёсць тут чым заняцца. У святліцы стаіць некалькі сталоў для настольнага тэніса, ёсць шахматы, шашкі, і іншыя гульні, якімі ахвотна карыстаецца моладзь. Бяда толькі ў тым, што многа святліцовых прыладаў можна знайсці толькі ў інвентарнай кніжцы, а ў сапраўднасці іх няма.

Святліцай кіруе цяпер Ліля Данілюк, у адрас якой можна сказаць многа добрага.

Ад снежня 1959 г., калі ў Нараўку праведзена электрычнае святло, святліца пачала працаваць яшч элепш. Атрыман кінапраектар і жыхары Нараўкі атрымалі магчымасць глядзець фільмы. Пры святліцы адчынена таксама чытальная зала, у якой заўсёды людна.

Ды і моладзь тут жывая і таленавітая. Бяда толькі ў тым, што ў Нараўцы не існуе маладзёжная арганізацыя, вакол якой гуртавалася б моладзь. Тут з карысцю можна было б арганізаваць самадзейны мастацкі гурток. Удзельнікаў напэўна было б многа. Ахвотныя ёсць, але няма каму ў Нараўцы пакіраваць усім гэтым.

Ад імя ўсёй моладзі з Нараўкі я прасіў бы Аддзел БГКТ у Гайнаўцы, ці іншую ўстанову заняцца гэтай справай і дапамагчы моладзі з Нараўкі арганізаваць культурнае жыццё.

Арганізатару яны ад усяго сэрца будуць удзячны.

МІКОЛА БЕРАЗАВЕЦ
Бельск - Падляскі

Радыёперадачы на беларускай мове ў іншых гадзінах

Як нас паведаміла Польскае радыё ў Беластоку, перадачы для беларускай нацыянальнай меншасці будуць праводзіцца у іншых, чым дагэтуль днях і гадзінах. І так, перадачы, якія былі ў пятніцу ў 17 гадз. перанесены на суботу. Паўтарэнне гэтай перадачы, якое было ў аўторак у 6 гадз., перанесена на сераду. Радыёперадачы Беластоцкага радыё на беларускай мове будуць начынацца (як у суботу, так і ў аўторак) у 12 гадз. і 10 мін.

Аддзел БГКТ у Беластоку паведамляе

У сувязі з тым, што ў горадзе Беластоку ёсць вельмі многа прыхільнікаў савецкіх фільмаў, а ў тым ліку многа беларусаў, Праўленне гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку звярнулася да Праўлення ТППР, з прапановай пашырэння дэманстрацыі савецкіх фільмаў для насельніцтва Беластока. Развязка знайшлася. Тыя ж фільмы, якія дэманструюцца па чацвяргах у ТППР-ы, у пятніцу будуць дэманстравацца ў святліцы ЗБМ у Беластоку. Карнеты, ў любой колькасці, можна набыць у Гарадскім аддзеле БГКТ у Беластоку, вул. Варшаўская 11. Першы кінасеанс наладжан 8.I.1960 г., на якім дэманстраваўся фільм «Яго час прыйдзе». На сеансе прысутнічала больш 100 асоб.

*

Гарадскі аддзел БГКТ у Беластоку гэтымі днямі наладзіў супольна з праўленнем ТППР вялікую выстаўку ўзораў Беларускай народнай вышыўкі, якая размяшчаецца ў вестыбюлі ТППР. Узоры вышыўкі можна атрымаць ў Гарадскім аддзеле Беларускага таварыства ў Беластоку вул. Варшаўская 11.

*

Жадаючых атрымаць рускія сцэнічныя творы ў перакладзе на польскую і беларускую мовы паведамляем, што іх можна атрымаць у Гарадскім аддзеле БГКТ у Беластоку вул. Варшаўская 11. У бібліятэцы маем вялікі выбар.

„NIWA"

Organ ZG BTSK Adres ZG BTSK: Białystok Warszawska 11 tel. 54-14

Redaguje Kolegium Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1 tel. centr. 37-41 red. naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2,40 zł kwartalnie — 7,20 zł półrocznie — 14,40 zł rocznie — 28,80 zł.

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10,15 zł, półrocznie — 20,30 zł i rocznie — 40,60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA" Warszawa Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16

Nkł. 5.000 Bitk N-3

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД

Старшыня бацькоўскага камітэта пры Беларускім ліцэі ў Бельску, Міхась Менюк, унёс на выдавецкі фонд БГКТ 100 зл.

ПРАВАЖАЛІ ЯГО У САЛДАТЫ

У вёсках Беласточчыны захаваўся звычай урачыста праважаць навабранцаў. У вечар перад ад'ездам хлопцаў да войска абавязкова наладжваецца вечарына і гулянне. На другі дзень, калі навабранцы ўжо ад'язджаюць, іх праважае амаль уся вёска.

У канцы мінулага года мне давялося бачыць такое праважанне у вёсцы Навасады, Гайнаўскага павета. Да войска адыходзіў Васіль Трашчотка. У Навасадах ёсць прыпынак ПКС. І вось да гэтага прыпынку, заняўшы ўсю шырыню вуліцы з песнямі накіраваўся гаманлівы натоўп моладзі. Пасярэдзіне, так сказаць, у пачэсным месцы сам Васіль Трашчотка. Пад'язджае аўтобус ПКС. Навабранец яшчэ раз развітваецца з усімі за руку. З бліжэйшымі сябрамі і сяброўкамі цалуецца. Складае ім найлепшыя пажаданні. Складаюць і яму. І тут пачынаецца... Усе заліваюцца слязьмі, як бабры. Плачуць, быццам па нябожчыку. Мабыць пад уплывам гэтага і ў навабранца пачынае дрыжэць ніжняя губа, вільгатнеюць вочы. Дзівішся на ўсё гэта, і аж злосць бярэ чалавека. Ён жа адыходзіць не абы ў якую армію, а ў народную. З яго ж там зробяць чалавека. Дык чаго ж тут плакаць? Ці ж не лепш развітацца з ім весела, паддаць яму ахвоты і энергіі, каб сваімі паводзінамі ў войску не прынёс сораму вёсцы і сябрам. (вб)

СПІРТ — ПРЫЧЫНАЙ СМЕРЦІ

Нядаўна ў бальніцы ў Саколцы памёр Міхаіл Гадлеўскі, які паласаваўся метылавым спіртам. Два яго сабутыльнікі Міхаіл Гайдэль і Антон Сташэўскі таксама знаходзяцца ў бальніцы. Становішча іх цяжкае. Аматары выпіўкі ўкралі метылавы спірт у Цэнтралі нафтавых прадуктаў у Бухвалове, і пасля яго спажыцця — паехалі ў бальніцу. Прадасцерагаем: метылавы спірт — атрута!

Г. ПІЛІПАЙЦЬ

ДАРАГАЯ «НІВА»

У нашай вёсцы арганізаваўся музычны гурток. Ахвотных навучацца іграць знайшлося 25 асоб. Гурток атрымаў ужо музычныя інструменты, а Павятовае праўленне ЗМВ выдзеліла інструктара, які прыязджае ў вёску і вядзе заняткі на курсе.

МІКОЛА НАЗАРУК
Плюцічы
Бельскі павет

Ліст з Канюкоў.

Паважаны Рэдактар!

Ці былі Вы калі ў Канюках? Не былі? А жаль. Убачылі б Вы адну з найбольш цікавых вёсак. Аб Канюках гаворыцца ў аколіцы не інакш, як з іранічнай усмешкай. Жывуць там людзі - нелюдзі, якія толькі і вострацъ свае доўгія нажы і раяцца, каго б у наступную нядзелю зарэзаць. Уф!

Пад'язджаючы да Канюкоў, Вы перш за ўсё убачыце толькі цёмныя купы дрэў, затым пясчаную раллю, некалькі крыжоў — і ўжо Вы ў Канюках. Атмасфера архаічная і крыху сентыментальная. Вёска вітае прыезжага вузкай вуліцай, пахіленымі да зямлі стрэхамі хат, бусліным гнёздамі на высокіх дрэвах і высокімі крыжамі.

А вось і людзі. Калі гэта будзе нядзеля, у вокнах хат прывітаюць Вас цікавым позіркам канюцкія дзяўчаты, а на вуліцы, калі пара не будзе надта ранняй, убачыце хістаючыхся на надта мяккіх нагах мужчын і моладзь.

Моладзь? Маладым тут называюць таго, хто можа з літроўкай трайсціся праз сяло.

Спытаецеся пэўна: а ЗМВ, а БГКТ, а клуб і так далей. Адкажу: няма. Нічога тут няма. Не бачыла вёска ні разу ні кіно, ні выступлення мастацкага гуртка, ніякага дакладу, хаця і распаложана яна непадалёку ад шасэ. Няма тут ні бібліятэкі , ні бібліятэчнага пункта. Раз толькі былі тут пажарнікі ў час пажару і некалькі разоў аўтамашына МО. І гэта ўсё.

Еду цяпер да Канюкоў і думаю, ці мяне там не падрэжуць? І яшчэ адно: ці ва ўсім гэтым вінаваты толькі Канюкі? Чаму мінаюць іх усе, як зачумленных?

З паважаннямі
Ваш Рыгорка

СУМЛЕННЫ ПІСЬМАНОСЕЦ

Сумленным пісьманосцам з'яўляецца Міхась Панфілюк (Пошта Нараўка, Гайнаўскі павет). Абслугоўвае ён такія вёскі як Гушчэвіна, Грушкі, Альхоўка, Масева І, Масева ІІ.

Кожны дзень, нягледзячы на пагоду, ён наведвае гэтыя вёскі, даручаючы людзям лісты і газеты. І жыхары гэтых вёсак высока цэняць свайго пісьманосца. Жадаем яму ў новым 1960 годзе яшчэ лепшых поспехаў у працы.

ЮРКА СКЕПКА
Альхоўка

ДАРАГІЯ — ЧЫТАЧЫ!

УЖО ХУТКА АДКРЫЕМ ВАМ ТАЯМНІЦЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ. У ЛЮТЫМ ПАЧНЕМ ДРУКАВАЦЬ АПОВЕСЦЬ ПРА РАЗВЕДЧЫКАЎ. СЁННЯ ВЫКРЫЕМ ВАМ ТОЛЬКІ АДНУ ТАЯМНІЦУ: АПОВЕСЦЬ БУДЗЕ МЕЦЬ ЗАГАЛОВАК «МАЁР СТАЖАРАЎ».

У НАСТУПНЫМ НУМАРЫ БУДУЦЬ БОЛЬШ ДАКЛАДНЫЯ ПАВЕДАМЛЕННІ.

Нарваўся

(Паводле Чэхава)

— Спаць хочацца! — думаў я, седзячы ў праўленні. — Прыйду да хаты і завалюся спаць.

— Якая ж раскоша! — шаптаў я, наспех папалуднаваўшы і разваліўшыся на ложку. — Цудоўна жыць на гэтым свеце!

Я бясконца ўсміхаўся, выцягваўся і песціўся, як кот на сонцы, урэшце закрыў вочы і пачаў засынаць. Але раптам я ўздрыгануў.

— Іван, сюды! — гаркнулі недзе. Я адкрыў вочы. У суседнім пакоі стукнулі і адкаркавалі бутэльку.

— Чэрці, — прабурчэў я. — Не дадуць заснуць!

Адкаркавалі другую бутэльку і зазванілі пасудзінай.

— Ну, сябры? Па хрысціянскаму звычаю. Па шкляначцы...

У суседнім пакоі пачалася гулянка. Я плюнуў, выскачыў з ложка і пастукаў у сцену. У суседнім пакоі прыціхлі. Я зноў закрыў вочы. Але праз мінуту зноў загаласілі.

— Грамадзяне! — крыкнуў я ўмаляючым голасам. — Дык гэта ж, зрэшты, свінства! Вас жа просяць! Я хворы і спаць хачу.

— Спіце, вам ніхто не мяшае; а калі вы хворы, дык адпраўляйцеся да доктара!

— Як гэта неразумна! — сказаў я. — Вельмі неразумна! Нават подла.

— Прашу не разважаць! — пачуўся за сцяной старэчы голас.

— Дзіўна! Загадчык які знайшоўся! Персона важная! Ды вы хто такі?

— Не разва-жаць!!!

— Хамства! Надуліся спірту і равуць!

— Не раз-ва-жаць!!! — разоў з дзесятак паўтарыў старэчы голас.

— Калі вы не сціхнеце, — крыкнуў я, — то я паклічу міліцыю!

— Не разважаць!!! — яшчэ раз крыкнуў старэчы галасок.

Я схапіўся і, як шалёны, пабег да суседзяў. Там гулялі... За сталом сядзелі нейкія тыпы з рачынымі вачыма, а ў глыбі пакоя, на дзіване, напоўляжаў лысы старэчына... На яго грудзях спачывала галоўка вядомай какоткі - бландзінкі. Ён глядзеў на маю сцяну і брычэў:

— Не разважаць!!

Гэта ж наш старшыня! — прыгледзеўшыся пазнаў я старэчыну. Мігам адляцелі ад мяне і сон, і злосць, і фанабэрыя... Я выбег ад суседзяў.

Цэлы месяц старшыня не глядзеў на мяне. Праз месяц ён падышоў да майго стала і, апусціўшы голаў, праказаў:

— Я думаў, што вы самі здагадаецеся. Але бачу, што вы не маеце намеру... Гм... Вы не хвалюйцеся. Нават можаце сесці... Я думаў, што... Нам разам служыць немагчыма... Вашыя паводзіны тады... Ну, ведаеце... Вы так пералякалі маю пляменніцу... Вы разумееце... Здайце справы для сябры Ціховіча...

І, падняўшы голаў, ён адыйшоў ад мяне.

А я згінуў. **КРОПКА**

САВЕЦКІ ГУМАР

— Што вы робіце?
— Гуляем у многаступенчатую ракету

— Пастойце мінутку, мне так добра звамі...

Хоць у вёсцы Плёскі, Бельскага павета, праведзена электрычнасць, людзі вечарамі часта свецяць лучынай.

— Вось дык замілаванне да традыцыі! — усклікне не адзін прыхільнік старыны.

Вымушаны мы іх расчараваць. Жыхары Плёсак свецяць лучынай зусім не з прывязанасці да мінулага. Тут проста развялося шмат саматужных «манцёраў», якія і садзейнічаюць прымусоваму захоўванню дзедаўскіх спосабаў асвятлення.

Варта было б выявіць гэтых саматужнікаў і належна ім вытлумачыць, што электрычнае святло з'яўляецца дабрадзействам нашых часоў і нельга пазбаўляць яго сваіх аднавяскоўцаў.

Але гэта ўжо не нашая кампетэнцыя.

Лясныя жыхары, даведаўшыся, што арганізуецца лясны кааператыў, адразу павесялелі.

На арганізацыйным сходзе, пасля вялікіх спрэчак старшынёй выбралі бусла, хоць працаўнікі гэтай кандыдатуры даказвалі, што для вялікіх кааператыўных спраў у яго за малая галава.

І вось прыйшоў дзень, калі дзверы кааператыва адчыніліся. Заячча капуста ўсміхалася да пакупнікоў, ажына і жалуды быццам прасіліся ў мяшочак, ячмень і проса прыцягвалі птушыныя позіркі. Нават на кааператыўным прылаўку часам паяўляліся кураняткі і рабчыкі, ад гэтага лісы мелі вялікую ўцеху (цяжкасці з мясам мелі месца і ў лясной гаспадарцы).

Зразумела ў кааператыве была таўкатня з раніцы да вечара. Нават сляпы крот, якому, як

інваліду, паслугоўвала права купляць без чаргі, не мог дапхнуцца да прылаўка.

Як у кожнай салідный торгадзінцы, на дзвярах кааператыва паявіліся таблічкі: «Прыём тавару», «Выйшаў у лясную кантору, хутка вярнуся», «Перапынак на абед», «Сёння выхадны» і г. д.

У час тарговлі лясныя жыхары пераконваліся, што магазін стаіць на высокім узроўні.

За прылаўкам бусел чынна абслугоўваў пакупнікоў, вавёрка руплiва рухалася ў касе, а на сценах віселі аб'явы: «Не курыць», «Будзьце ветлівы», «Купіўшы — адыходзь, дай іншаму купіць».

Невядома, як было б далей, але аднойчы лясныя жыхары ўбачылі на дзвярах кааператыва запіску: «Перападлік».

Праз нядзелю папаўзлі чуткі, што ў кааператыве недахоп тавараў на суму з пяццю нулямі.

Птушкі чырыкалі па сакрэту, што бусел набыў чырвоныя саф'янавыя боты і белы фрак з чорнымі адваротками. І усё гэта дзеля рыжай касіршы вавёрачкі.

Праз месяц кааператыў адкрылі. За прылаўкам стаяў заяц у белым халаце, у касе сядзела сава ў акулярах, а пустыя паліцы прыкрывалі лозунгі: «Кааперацыя і аперацыя — гэта рацыяналізацыя», «Кааперацыя для прыватнай таргоўлі — кастрацыя». Хуткі да гаворкі заяц расказваў, як бусел прадаваў яйкі вароны за галубячыя, а лясныя арэхі перасыпаў у дупло да вавёрачкі.

Гэтым часам вавёрачка перанеслася ў лясную кантору, і ахутаўшыся рыжай шубкай, па-ранейшаму эфектна выкручвала хвастом і жмурыла вочкі, адчуваючы, што сам начальнік, шэры воўк, заглядаецца на яе.

Здзіўляцца звярынай гісторыі няма чаго. Шмат у нас вавёрачак, для якіх сыплюць грамадскія арэшкі малагаловыя буслы. Віноўнікі не паспяваюць зыйсці з лавы падсудных, а вавёрачкі ўжо перад іншымі хвастгы распускаюць.

І ўявіце мілыя чытачы, жывецца вавёрачкам прыпяваючы, і ніхто да іх прэтэнзіі не мае.

Дзядзька Лявон

ОЙ, ГАРЭЛІЦА, ГАРЭЛІЦА МАЯ

(Песня расчараванага алкаголіка)

Надта я гарэлку любіў,
Без яе дзянёчка не пражыў.
Многа піў, распіўся ўжо зусім,
Кімсьці быў раней, цяпер — нічым,
Ой, гарэліца, гарэліца мая,
Праз цябе дык нешчаслівы я.

І калі не меў я за што піць,
Вырашыў гарэлку сам рабіць.
У хаце пабаяўся — выбраў хлеў.
Хлеў згарэў, я выгнаць не паспеў.
Ой, гарэліца, гарэліца мая,
Праз цябе дык нешчаслівы я.

Аднак вабіў мяне першанок
І таму паехаў я ў лясок.
Думаў тут бяспечна будзе гнаць,
Нехта выкрыў — мусеў уцякаць.
Ой, гарэліца, гарэліца мая,
Праз цябе дык нешчаслівы я.

Уцякаў як мог, аднак не ўцёк,
Трапіў нечакана пад замок.
Мне здаецца нават і праз сон,
Што раблю тут быццам самагон.
Ой, гарэліца, гарэліца мая,
Праз цябе дык нешчаслівы я.

Я магу разоў сто прысягаць,
Што не буду самагонкі гнаць.
І дзяржаўнай больш бы ўжо не піў,
Каб дамоў хто-небудзь адпусціў.
Ой, гарэліца, гарэліца мая,
Праз цябе дык нешчаслівы я.

АНДРЭЙ САМАСЕЙ

РАЗУМНЫ СЫН

Паабедаўшы, бацька кажа сыну:

— Даў каню сечкі з пяском, то ён сечку з'еў, а пясок застаўся. Вазьмі, Пеця, каня і напаі яго ў суседавым калодзежы, бо ў нашым вада з пяском.

— Не, бацьку, — адказаў Пеця, — я напаю каня сваёю вадою. Ён ваду вып'е, а пясок застанецца.

— Пайшоў ты да д'ябла! — адказаў злосна бацька і пайшоў сам паіць каня.

ІЛЬЯ РАГОЗА
Крывятычы

НА ЛЕКЦЫІ

Настаўнік пытае вучня:

— У якую пару найлепш зрываць яблыкі?

Вучань стаіць, паглядае на столь і ўрэшце кажа:

— Тады найлепш зрываць яблыкі, калі ніхто не бачыць.

ВАЛОДЗЯ ЦІХАНЮК
Койлы

У КНІГАРНІ

Кіраўнік магазіна расказвае анекдот. Усе працаўнікі аж кладуцца ад смеху, дзін толькі кладаўшчык маўчыць.

Калі яго сябры спыталі, чаму ён не смяецца, той адказаў:

— Чаму? Першага і так адыходжу.

МАРЫЯ НІКІЦЮК
Бельск